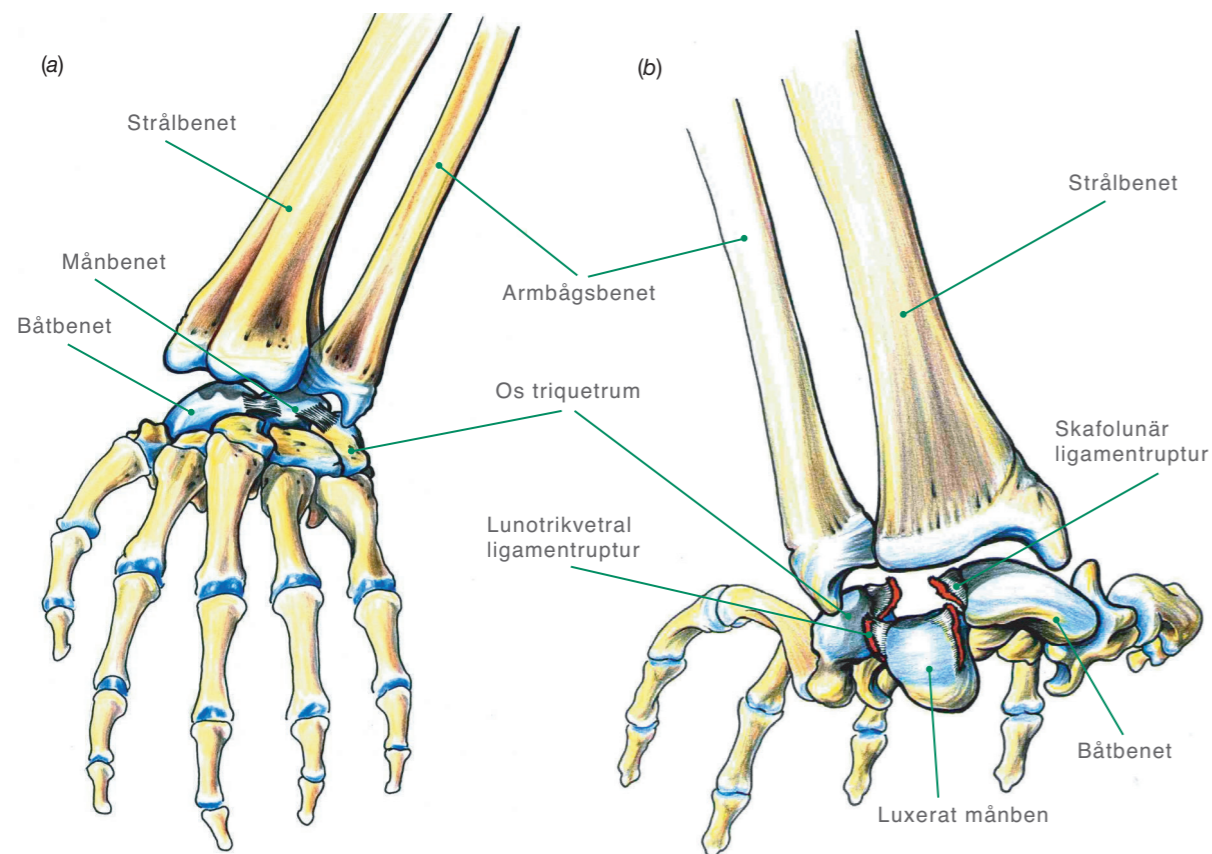

Karpalbensfraktur

Om en patient har ont i handleden efter ett trauma kan han eller hon ha drabbats av en karpalbensfraktur. De vanligaste frakturerna har redan avhandlats. Det mest ömmande området kan påvisas genom en klinisk undersökning, eventuella områden med kontusionsmärken och svullnad likaså. Denna information kan vara viktig för att radiologen ska kunna avgöra vilka bilder som ska tas för att påvisa en fraktur. Isolerade frakturer i karpalben (förutom båtbenet) är ovanligt. Evulsionsfrakturer vid dorsala radiotrikvetrala eller lunotrikvetrala ligamentskador, eller en tvärfaktur i os triquetrum's kropp kan förekomma. Om så är fallet ömmar patientens handled mest på dorsal- och ulnarsidan. Golfspelare och andra idrottare (till exempel slagmän i baseboll) som slår hårt med en racket eller en klubba kan skada hakbenets hakformiga utskott (som sticker ut i handflatan). Det yttrar sig i en distinkt ömhet i handflatas ulnarsida. Direkta slag mot handens ulnarsida kan orsaka en ärtbensfraktur. Vid påvisad karpalbensfraktur ska patienten remitteras till en specialist för ytterligare diagnostik och behandling.

- **Symptom och indikationer:** Symptomen är smärta, ömhet och svullnad, möjligen i kombination med nedsatt funktion.
- **Diagnos:** När den kliniska undersökningen påvisar lokaliserad ömhet, svullnad och eventuellt områden med blåmärken finns det anledning att misstänka en fraktur. Diagnosen bekräftas radiografiskt. Vid misstänkt handledsfraktur krävs flera typer av bilder. Förutom röntgen används ofta även datortomografi, magnetkameraundersökning eller andra undersökningsmetoder. Om hakbenets hakformiga utskott är skadat krävs an-

Figur 9.8. Skafolunära och lunotrikvetrala ligamentskador. När båda ligamenten skadas blir månbenet instabilt, vilket kan leda till en luxation. Det vanliga är att endast ett av ligamenten rupturerar. Handleden och handloven syns här från dorsalsidan, med intakta ligament (a). Om en idrottare faller på utsträckt hand kan ligamenten i handloven ruptureras (visas här från palmarsidan) (b).
© Medicinsk illustratör Tommy Bolic, Sverige.

tingen en karpaltunnelbild för att visa på en fritt utstickande hamulus (krok) eller datortomografi för att undersöka det aktuella karpalbenet (eller samtliga ben i handleden).

- **Behandling:** En isolerad, icke-dislokerad fraktur i os triquetrum, hakbenet eller ärtbenet kan behandlas med gipsförband eller skena i fyra–sex veckor. Patienter med dislokerade frakturer eller frakturer i andra handledsben ska remitteras för lämplig undersökning och behandling. Vissa frakturer utgör en del av en allvarlig skada med både frakturer och luxationer. Behandlingsalternativen är då öppen reponering av dislokerade ben, reparation av ligament, osteosyntes med stift eller skruvar och gipsförband i åtta–tolv veckor. Vid sena symptom efter en hak- eller ärtbensfraktur kan hakbenets hakformiga utskott eller ärtbenet avlägsnas kirurgiskt utan märkbar funktionsnedsättning.
- **Prognos:** Prognosen avgörs helt av vilken typ av fraktur det rör sig om, när skadan diagnosticerades och behandlades, och framför allt av vilken typ av behandling som ges. De flesta patienter tillfrisknar helt, medan vissa drabbas av långvarig smärta och måste utredas för eventuella uteblivna frakturläkningar eller posttraumatisk artrit till följd av dislokerade handledsben, som slutligen kan göra det nödvändigt med någon typ av artrodes. Vid vilken tidpunkt idrottaren kan återgå till aktivitet måste patienten, sjukgymnasten och läkaren gemensamt komma fram till i varje individuellt fall.

Ligamentskada i handleden

Benen i handleden stabiliseras av ett antal olika ligament, dels i förhållande till varandra, dels i förhållande till strålbågsbenet, armbågsbenet och metakarpalbenet. Vissa av ligamenten i mellanbenen är starkast på palmarsidan, medan andra har större dorsal styrka. Vid ett hårt slag mot handen, vanligen efter ett fall på översträckt, ulnardevierad och aningen roterad hand, kan en fraktur, en ligamentskada eller en kombination av båda delar förekomma. Ligamentskador med eller utan dislokation av handledsben kan vara svåra att diagnosticera. Mest skadedrabbade är skafolunära ligamentet och lunotrikvetrala ligamentet (figur 9.8a och 9.8b).

- **Symptom och indikationer:** Smärta, svullnad, ömhet och nedsatt rörlighet är symptom på ligamentskador i handleden.

Figur 9.9. Genom att be patienten knyta händerna och jämföra den skadade handleden (till vänster) med den friska (till höger) syns en ökning (pilen) av avståndet mellan båtbenet och månbenet, vilket tyder på en skada på skafolunära ligamentet.

Återgiven med tillstånd av Norsk förening för idrottsmedicin och fysisk aktivitet.

